

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 81/07-25

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 17. júla 2007 v senáte zloženom z predsedu Jána Auxta a zo sudcov Ľubomíra Dobríka a Rudolfa Tkáčika v konaní o sťažnosti Ing. M. A., M., zastúpenej advokátkou JUDr. D. S., K., vo veci namietaného porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice - okolie v konaní vedenom pod sp. zn. 11 C 3/96 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Ing. M. A. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice - okolie v konaní vedenom pod sp. zn. 11 C 3/96 p o r u š e n é b o l i .

2. Okresnému súdu Košice - okolie p r i k a z u j e , aby v konaní vedenom pod sp. zn. 11 C 3/96 konal bez zbytočných p r i e ť a h o v .

3. Ing. M. A. p r i z n á v a finančné zadost'učinenie v sume 100 000 Sk (slovom stotisíc slovenských korún), ktoré je jej Okresný súd Košice - okolie p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Košice - okolie j e p o v i n n ý uhradiť Ing. M. A. trovy konania v sume 6 296 Sk (slovom šesťtisícdeväťdesiatšesť slovenských korún) na účet jej právnej zástupkyne advokátky JUDr. D. S., K., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

5. Vo zvyšnej časti s'ťažnosti n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 81/07-8 z 12. apríla 2007 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie s'ťažnosť Ing. M. A. (ďalej len „s'ťažovateľka“), ktorou namietala porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných p r i e ť a h o v podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice - okolie (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 11 C 3/96.

Okresný súd sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril k s'ťažnosti podaním sp. zn. Spr. V 279/07 doručeným ústavnému súdu 22. júna 2007, v ktorom sa okrem iného uvádza:

„Návrh napadol na tunajší súd dňa 3. 1. 1996

Návrh bol nejasný a nezrozumiteľný, lebo žalobca si ho písal sám a preto bol vyzvaný na doloženie dokladov a vo veci bol vytýčený termín výsluchu na deň 28. 3. 1996

Termín pojednávania zo dňa 12. 4. 1997 (správne má byť 12. 5. 1997, pozn.) odročený, nedostavili sa účastníci a žalobca spresnil pasívne legitimovaných účastníkov

Pojednávanie 2. 6. 1997 znovu muselo byť odročené, lebo žalobca spresnil okruh pasívne legitimovaných účastníkov a nespresnil žalobný návrh.

Dňa 3. 6. 1997 žiadal poskytnúť lehotu na spresnenie žalobného návrhu.

Dňa 13. 6. 1997 podanie žalobcu v ktorom znovu upravil žalobný návrh a bola volaná na výsluch jeho zástupkyňa (nie advokátka)

Dňa 2. 7. 1997 požiadal žalobca o poskytnutie lehoty na mimosúdnu dohodu

Dňa 25. 8. 1997 doplnenie žaloby

Žalobca nereagoval a súd zistil, že dňa 18. 8. 1999 zomrel

Súd zisťoval právnych nástupcov po nebohom žalobcovi

Dňa 24. 1. 2004 boli právni nástupcovia vyzvaní, či trvajú na podanej žalobe.

Dňa 7. 4. 2004 Ing. M. A. vzala žalobu späť

Adresa pobytu právnej nástupkyne zomretého žalobcu nebola súdu známa a preto súd zisťoval túto adresu a to 11. 6. 2004 vyzval Ing. A., ktorá oznámila súdu, že adresa pobytu jej sestry nie je známa.

Dňa 27. 10. 2004 manželka nebohého žalobcu oznámila súdu, že žiada lehotu na mimosúdnu dohodu

Dňa 23. 1. 2005 oznámila súdu, že trvá na žalobe, lebo k mimosúdnej dohode nedošlo.

Dňa 21. 2. 2005 a 14. 3. 2005 spresnila žalobný návrh len jedna z právnych nástupkyň.

Dňa 23. 3. 2005 E. M. sa vyjadrila, že súhlasila s tým, aby vystupovala na strane žalobcu.

Dňa 1. 1. 2006 zomrela žalobkyňa M. Š.

Boli urobené ďalšie úkony na spresnenie aktívne legitimovaných účastníkov. Znovu nebolo možné zistiť adresu pobytu právnej nástupkyne

Dňa 22. 11. 2006 žalobkyňa požiadala súd o poskytnutie lehoty na vyjadrenie

Dňa 18. 1. 2007 došlo spresnenie žalobného návrhu , ktorý bol zaslaný žalovaným na vyjadrenie

Nakoľko ani toto spresnenie žalobného návrhu nemá náležitosti žalobkyne boli vyzvaní, aby v lehote 30 dní tieto nepresnosti odstránili.“

Z obsahu sťažnosti a zo súdneho spisu okresného súdu sp. zn. 11 C 3/96 ústavný súd zistil v zásade rovnaké skutočnosti a úkony, ako to uviedol okresný súd vo svojom vyjadrení k sťažnosti.

Ústavný súd navyše zistil, že 29. marca 2000 bolo okresnému súdu po výsluchu zástupkyne právneho predchodcu sťažovateľky oznámené, že sťažovateľ zomrel 18. augusta 1999 a dedičské konanie nie je skončené. Na základe toho si okresný súd vyžiadal dedičský spis a zisťoval právnych nástupcov po navrhovateľovi a ich adresy.

Dňa 22. marca 2006 okresný súd vyzval sťažovateľku, aby upresnila svoje podanie z marca 2005. Sťažovateľka doručila okresnému súdu vyjadrenie 24. apríla 2006.

Dňa 18. januára 2007 právna nástupkyňa navrhovateľa E. M. doručila okresnému súdu „*spresnenie žaloby*“.

Dňa 19. apríla 2007 okresný súd vyzval právne nástupkyne navrhovateľa, aby sa vyjadrili k stanoviskám žalovaných; sťažovateľka svoje vyjadrenie doručila 3. mája 2007.

Dňa 18. júna 2007 okresný súd vyzval sťažovateľku a E. M. na opravu a doplnenie ich návrhov.

Právna zástupkyňa sťažovateľky sa k stanovisku okresného súdu vyjadrila podaním doručeným ústavnému súdu 28. júna 2007, v ktorom okrem iného uviedla:

„K skutočnostiam uvedeným vo vyjadrení súdu nemám námietky, lebo zodpovedajú dátumom tam vo vyjadrení súdu uvedeným, čo je možné zistiť z obsahu spisu súdu sp. zn. 11 C 3/1996.

Len poznamenávam, že ak dňa 7. 4. 2004 podaním zo dňa 6. 4. 2004 sťažovateľka zobrala žalobu späť tak tak sa nestalo s právne účinným následkom, navyše tak urobila pod vplyvom črtajúcej sa dohody so žalovanými najmä P. v S. a L. (v tom čase viac ako 7 rokov trvania sporu) čo zmenila potom ako k dohode nedošlo svojim podaním z 21. 2. 2005 doručeným súdu dňa 21. 2. 2005) príloha č. 3 ústavnej sťažnosti).“

Podaním zo 4. júla 2007 sťažovateľka doplnila sťažnosť a žiadala, aby ústavný súd „*pripustil rozšírenie petitu ústavnej sťažnosti*“, rozhodol o zrušení uznesenia okresného súdu z 18. júna 2007 č. k. 11 C 3/1996-224 a vrátení veci okresnému súdu na ďalšie konanie z dôvodu, že „*označené uznesenie je arbitrárne nesprávne*“.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Sťažovateľka sa svojou sťažnosťou domáhala vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov..., a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote, ktoré je obdobné ako právo podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu“ (m. m. IV. ÚS 221/04).

Ústavný súd pripomína, že základné právo na prerokovanie vecí bez zbytočných priet'ahov je príkazom pre všetky štátne orgány na také konanie, ktoré vytvára právnu istotu pre subjekty práva. Základné právo na prerokovanie vecí bez zbytočných priet'ahov zákonodarca zabezpečuje prostredníctvom procesnoprávnych inštitútov, ktoré sú štátne orgány vrátane všeobecných súdov povinné efektívne a vecne správne využívať. Občiansky súdny poriadok (ďalej len „OSP“) obsahuje viaceré účinné prostriedky zabezpečujúce plynulosť a optimálnu dĺžku súdneho konania, ktorej výsledkom je právoplatné rozhodnutie a stav právnej istoty.

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vychádza z § 6 OSP, ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého akonáhle sa konanie začalo, postupuje v ňom súd zásadne bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (IV. ÚS 74/02, III. ÚS 111/02, III. ÚS 142/03) zohľadnil tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť vecí, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3).

V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) ústavný prihliada v rámci prvého kritéria aj na predmet sporu (povaha vecí) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. II. ÚS 32/02, IV. ÚS 202/05).

1. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitosť vecí, ústavný súd bral do úvahy skutkový stav a platnú právnu úpravu relevantnú pre rozhodnutie, ako aj charakter vecí. Konanie vydanie nehnuteľností a zaplatenie náhrady za užívanie pozemkov je možné hodnotiť spravidla ako právne i skutkovo zložitejšie, ak navyše na strane žalovaných ako v tomto prípade vystupuje viacero subjektov. Tu je ale potrebné konštatovať, že doterajšia doba konania (návrh bol okresnému súdu doručený 3. januára 1996) predstavuje viac ako 11 rokov a počas tejto doby okresný súd nevykonal žiadny dôkazný prostriedok, žiadne relevantné pojednávanie, zaoberal sa len odstraňovaním nedostatkov žaloby a zisťovaním dedičov po pôvodnom navrhovateľovi. Prípadná skutková alebo právna zložitosť vecí teda nemohla mať vplyv na doterajšiu dĺžku tohto konania. Takáto dĺžka konania je neprimeraná a z ústavného hľadiska neakceptovateľná.

2. Správanie sťažovateľky ako účastníčky konania (sťažovateľka je dedičkou po navrhovateľovi, pozn.) po úmrtí jej otca L. Š. v auguste 1999 vo vzťahu k nečinnosti a neefektívnej činnosti okresného súdu podstatným spôsobom neprispelo k predĺženiu doby prerokovania uvedenej veci, hoci tu treba uviesť, že sťažovateľka sa po úmrtí svojho otca viac ako 4 roky nezaujímalala o priebeh konania.

Ďalej je potrebné poznamenať, že podaný návrh právneho predchodcu sťažovateľky aj podania sťažovateľky na upresnenie žalobného návrhu vykazovali nedostatky, ktoré konštatoval aj okresný súd vo svojom vyjadrení k sťažnosti, v dôsledku čoho ich musel viackrát vyzývať na ich odstránenie. Preto je ústavný súd toho názoru, že sťažovateľka aj jej právny predchodca ako účastníci konania sa čiastočne podieľali na predĺžení tohto konania.

3. Tretím kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotil, či v uvedenom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, bol postup okresného súdu v predmetnom konaní. Z obsahu predloženého spisu ústavný súd zistil, že okresný súd bol nečinný od 25. augusta 1997, keď navrhovateľ doplnil žalobný návrh, až do 24. januára 2004, keď vyzval právnych nástupcov navrhovateľa, či trvajú na podanej žalobe. V tomto období okresný súd urobil

iba jednoduché úkony (zistil, že došlo k úmrtiu navrhovateľa, a preveroval stav dedičského konania). Okresný súd bol nečinný takmer 6 a pol roka.

Činnosť okresného súdu bola aj neefektívna, pretože počas priebehu konania nevykonával žiadny dôkazný prostriedok, žiadne relevantné pojednávanie, na ktorom by vykonal dokazovanie, a počas neho len odstraňoval nedostatky žalobného návrhu. Okresný súd teda nedokázal svoju prácu organizovať tak, aby čo najskôr odstránil stav právnej neistoty účastníkov konania.

Ústavný súd v závere konštatuje, že prebiehajúce konanie je stále na súde prvého stupňa bez rozhodnutia vo veci samej napriek tomu, že konanie začalo v roku 1996. Táto zdĺhavosť konania nemôže byť ničím ospravedlnená.

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd dospel k názoru, že doterajším postupom okresného súdu v konaní, ktoré je ním vedené pod sp. zn. 11 C 3/96, došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva s'ťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Pretože ústavný súd zistil porušenie základného práva s'ťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru okresným súdom, prikázal mu, aby vo veci konal bez zbytočných priet'ahov a odstránil tak stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádza s'ťažovateľka domáhajúca sa rozhodnutia súdu vo svojej veci.

III.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie s'ťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa s'ťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa

ho domáha. Z ustanovenia § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľka vo svojej sťažnosti žiadala aj o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume 200 000 Sk. Dôvodom je *„najmä dlhodobý, viac ako 11 rokov trvajúci a naďalej pretrvávajúci pocit právnej neistoty v skoré ukončenie sporu, pretože spolu so svojím otcom a matkou pociťovala ich újmu z neukončeného konania ako svoju vlastnú újmu“*.

Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

Podľa názoru ústavného súdu prichádza v tomto prípade do úvahy priznanie primeraného finančného zadosťučinenia.

Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných ESLP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na doterajšiu dĺžku konania okresného súdu v právnej veci vedenej pod sp. zn. 11 C 3/96, berúc do úvahy uvedené okolnosti prípadu (hodnotenie správania sťažovateľky v časti II bod 2 nálezu), ako aj skutočnosť, že konanie vo veci nebolo do rozhodnutia ústavného súdu právoplatne skončené, ústavný súd považoval priznanie sumy 100 000 Sk za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde. Preto vo zvyšnej časti jej žiadosti nevyhovel.

Ústavný súd nevyhovel ani podaniu sťažovateľky zo 4. júla 2007 na pripustenie rozšírenia petitu ústavnej sťažnosti, pretože návrh sťažovateľky bol doručený až po prijatí

sťažnosti sťažovateľky na ďalšie konanie podľa § 25 ods. 3 zákona o ústavnom súde (12. apríla 2007) a tiež z dôvodu, že neobsahuje zákonom predpísané náležitosti.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátkou JUDr. D. S. Ústavný súd pri rozhodovaní o priznaní trov konania vychádzal z výšky priemernej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2006, ktorá bola 17 822 Sk. Úhradu priznal za dva úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia a spísanie sťažnosti a jej podanie) v súlade s vyhláškou Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov v sume 2 970 Sk (za jeden úkon právnej služby) a 2 x 178 Sk režijný paušál. Úhrada bola priznaná v celkovej sume 6 296 Sk.

Priznanú úhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľky (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 17. júla 2007